

Zadowolenie z życia

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Dorośli Polacy najczęściej deklarują zadowolenie ze swoich przyjaciół i najbliższych znajomych oraz ze swojego miejsca zamieszkania (po 84% zadowolonych i odpowiednio 1% i 5% niezadowolonych). Dla niemal trzech czwartych ogółu badanych (74%) źródłem satysfakcji są dzieci i jest to jedyny aspekt życia, z którego bardzo zadowolona jest zdecydowana większość respondentów (61%).

- ▶ W grudniu 2016 roku odnotowaliśmy najwyższy od 1994 roku – czyli od pierwszego naszego badania poświęconego tej tematyce – poziom poczucia satysfakcji z dochodów i sytuacji finansowej. Mimo iż jest to nadal najgorzej oceniany aspekt życia spośród dziesięciu uwzględnionych w pytaniu, to po raz pierwszy odsetek deklarujących zadowolenie ze swoich dochodów i sytuacji finansowej jest wyższy niż odsetek niezadowolonych (30% wobec 28%).

- ▶ Pod koniec 2016 roku ogólne zadowolenie z całego swojego życia deklarowało nieco ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), czyli tyle samo, ile rok wcześniej. Niemal tyle samo ankietowanych ile poprzednio stwierdziło także, że są ze swego życia średnio zadowoleni (21%, wzrost o 1 punkt). Ponownie nieliczną grupę stanowią osoby wyrażające ogólne niezadowolenie ze swego życia (3%), w tym większość to raczej niezadowoleni (2%). Warto też dodać, iż notowany w ostatnich dwóch latach poziom zadowolenia z życia jest najwyższy od 1994 roku, kiedy rozpoczęliśmy badanie tej problematyki.

Pod koniec 2016 roku¹ tradycyjnie zapytaliśmy Polaków, czy są zadowoleni z poszczególnych wymiarów swojego życia oraz jak – ogólnie rzecz biorąc – oceniają jego całokształt. O zadowolenie z życia pytamy już od 1994 roku, co pozwala na prześledzenie zmian poziomu ogólnej satysfakcji z życia, a także zmian w ocenach różnych jej aspektów.

Na wstępie warto dodać, iż, jeżeli chodzi o zadowolenie z poszczególnych uwzględnionych w badaniu aspektów życia, istotne jest zarówno to, jak kształtują się odsetki zadowolonych i niezadowolonych w całym społeczeństwie, jak i wśród tych, których one dotyczą (np. w przypadku posiadania dzieci czy bycia w związku małżeńskim).

ZADOWOLENIE Z RÓŻNYCH ASPEKTÓW ŻYCIA

Dorośli Polacy najczęściej deklarują zadowolenie ze swoich przyjaciół i najbliższych znajomych oraz ze swojego miejsca zamieszkania (po 84% zadowolonych oraz odpowiednio 1% i 5% niezadowolonych). Dla niemal trzech czwartych badanych źródłem satysfakcji są dzieci (74%). Warto tu dodać, iż jest to jedyny aspekt, z którego bardzo zadowolona jest zdecydowana większość respondentów (61%).

Nieco ponad trzy piąte ankietowanych deklaruje zadowolenie ze swego małżeństwa (63%). Tak jak w przypadku zadowolonych z dzieci, w tej grupie także dominują bardzo zadowoleni (43%). Niemal tylu samo badanych, ilu jest zadowolonych ze swego małżeństwa, jest też zadowolonych ze swego wykształcenia i kwalifikacji (62%). Jednak o ile niezadowolenie z małżeństwa deklarowane jest sporadycznie (2% ogółu), to brak satysfakcji z osiągniętego wykształcenia i posiadanych kwalifikacji deklaruje 13% respondentów. Większość Polaków mówi też o zadowoleniu z materialnych warunków swego bytu (mieszkania, wyposażenia itp.) oraz ze stanu swojego zdrowia (po 59%). Warto jednak zauważyć, iż stan zdrowia jest niemal dwukrotnie częściej źródłem niezadowolenia niż materialne warunki bytu badanych (18% wobec 10%), ale jednocześnie Polacy częściej są bardzo zadowoleni ze swego zdrowia niż z warunków materialnych, w których przyszło im żyć (20% wobec 14%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (319) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 1–11 grudnia 2016 roku na liczącej 1136 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Połowa respondentów jest zadowolona z przebiegu swojej pracy zawodowej (50%), choć na ogół jest to satysfakcja umiarkowana (33%). Warto zauważyć, iż przebieg kariery zawodowej jest aspektem życia relatywnie rzadko wywołującym poczucie niezadowolenia (deklaruje je 8% badanych mających doświadczenia w pracy zawodowej, co stanowi 6% ogółu badanych).

Blisko połowa Polaków (47%) deklaruje zadowolenie ze swoich perspektyw na przyszłość, prawie jedna trzecia (30%) ma ambiwalentne odczucia w tym względzie, a 16% postrzega przyszłość pesymistycznie. Bardzo zadowolony ze swoich perspektyw jest tylko co dziesiąty badany.

Tradycyjnie najrzadziej satysfakcjonuje Polaków ich sytuacja finansowa i wysokość dochodów. Obecnie zadowolenie z tego aspektu życia deklaruje 30% badanych. Pozostali najczęściej uważają, że ich sytuacja finansowa jest przeciętna (średnio zadowoleni – 39%). Stan finansów osobistych jest też nadal najczęstszym źródłem deklarowanego niezadowolenia (łącznie 28% niezadowolonych, z czego 11% to bardzo niezadowoleni).

ODPOWIEDZI OGÓŁU BADANYCH

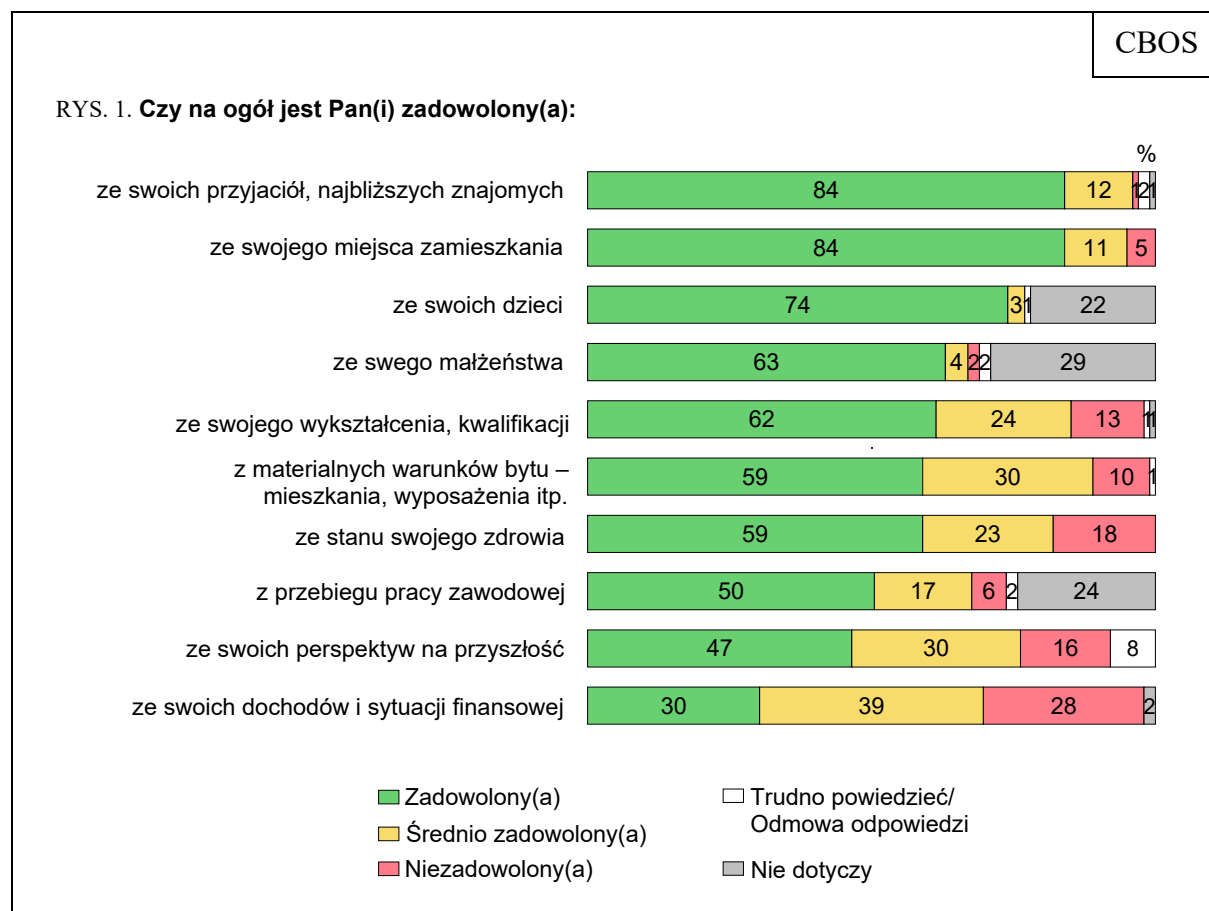

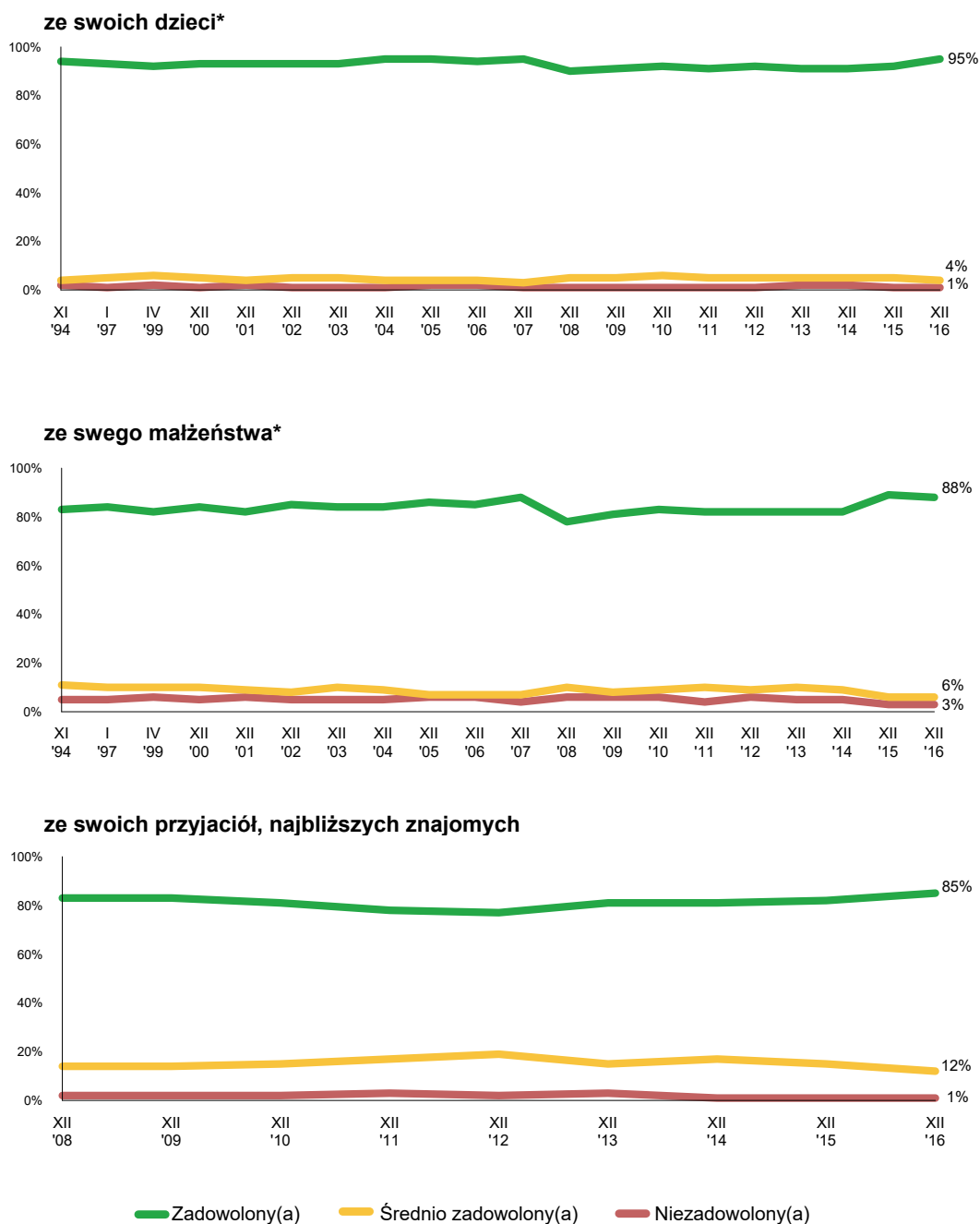
Tabela 1

Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a):	Odpowiedzi ogółu badanych						
	Bardzo zadowolony(a)	Raczej zadowolony(a)	Średnio zadowolony(a)	Raczej niezadowolony(a)	Bardzo niezadowolony(a)	Trudno powiedzieć/ odmowa odpowiedzi	Nie dotyczy
	w procentach						
ze swoich przyjaciół, najbliższych znajomych	39	45	12	1	0	2	1
ze swojego miejsca zamieszkania	39	45	11	4	1	0	0
ze swoich dzieci	61	13	3	0	0	1	22
ze swego małżeństwa	43	20	4	1	1	2	29
ze swojego wykształcenia, kwalifikacji	20	42	24	11	2	1	1
z materialnych warunków bytu – mieszkania, wyposażenia itp.	14	45	30	6	4	1	0
ze stanu swojego zdrowia	20	39	23	12	6	0	0
z przebiegu pracy zawodowej	17	33	17	5	1	2	24
ze swoich perspektyw na przyszłość	10	37	30	12	4	8	0
ze swoich dochodów i sytuacji finansowej	4	26	39	17	11	0	2

Biorąc pod uwagę wyłącznie badanych, którzy zadeklarowali, iż dotyczą ich poszczególne aspekty życia (przede wszystkim takie jak posiadanie dzieci, bycie w związku małżeńskim, doświadczenia z pracy zawodowej), można zauważyć, iż zadowolenie z nich na ogół kształtuje się na podobnym poziomie jak w ubiegłym roku². W porównaniu z rokiem 2015 znaczący wzrost poziomu satysfakcji nastąpił w odniesieniu do potomstwa, przyjaciół i najbliższych znajomych oraz dochodów i sytuacji finansowej. W tym kontekście warto podkreślić, iż tak wysoki jak obecnie poziom zadowolenia z dzieci ostatnio notowaliśmy w 2007 roku, natomiast poczucie satysfakcji z relacji z przyjaciółmi i najbliższymi znajomymi jest najwyższe od 2008 roku, kiedy po raz pierwszy o to zapytaliśmy. Poziom zadowolenia z dochodów i sytuacji finansowej jest natomiast najwyższy od 1994 roku, czyli od czasu pierwszego naszego badania poświęconego tej tematyce. Mimo iż jest to nadal najgorzej oceniany aspekt życia spośród dziesięciu uwzględnionych w pytaniu, to po raz pierwszy odsetek deklarujących zadowolenie ze swoich dochodów i sytuacji finansowej jest wyższy niż odsetek niezadowolonych.

² Zob. komunikat CBOS „Zadowolenie z życia”, styczeń 2016 (oprac. B. Badora).

RYS. 2. Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a):

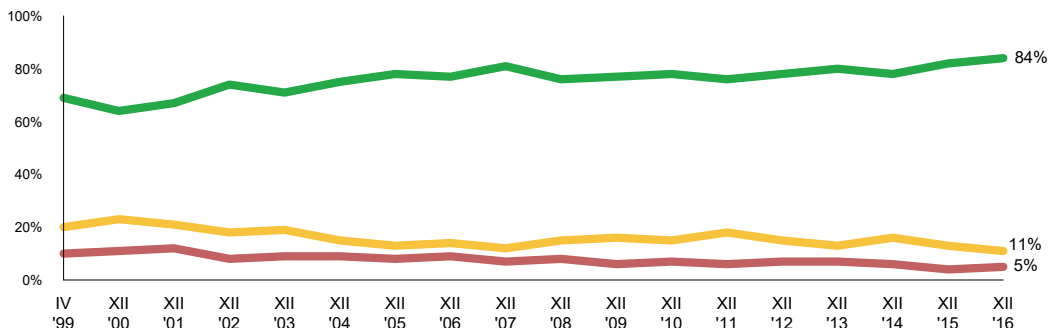

Połączono odpowiedzi *bardzo* i *raczej*. Z obliczeń wyłączono odmowy odpowiedzi. Pominięto „trudno powiedzieć”

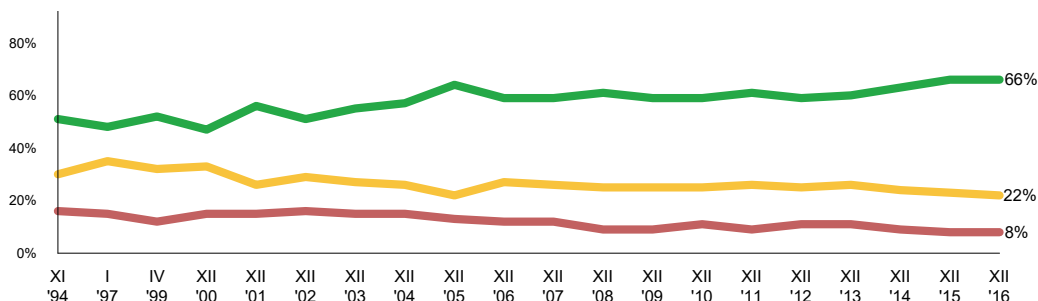
* Swoje zadowolenie z tych dziedzin życia oceniali tylko ci respondenci, którzy mieli doświadczenia odpowiednio jako rodzice (887 osób), małżonkowie (803 osoby), pracownicy (862 osoby)

RYS. 2 (cd.). Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a):

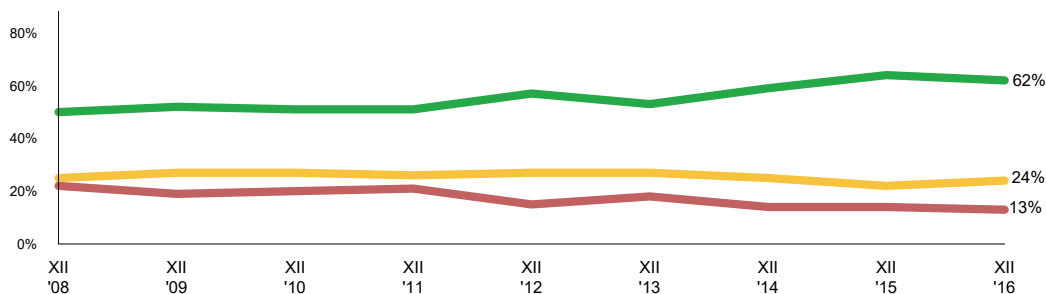
ze swojego miejsca zamieszkania

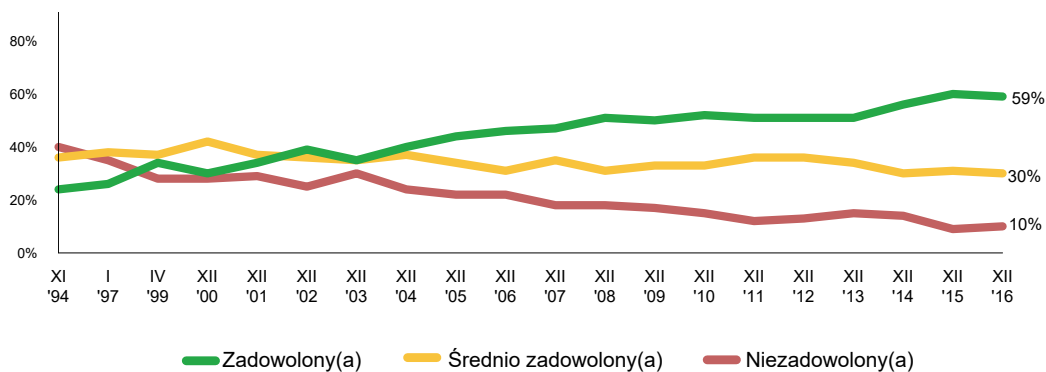
z przebiegu pracy zawodowej*

ze swojego wykształcenia, kwalifikacji

z materialnych warunków bytu – mieszkania, wyposażenia itp.

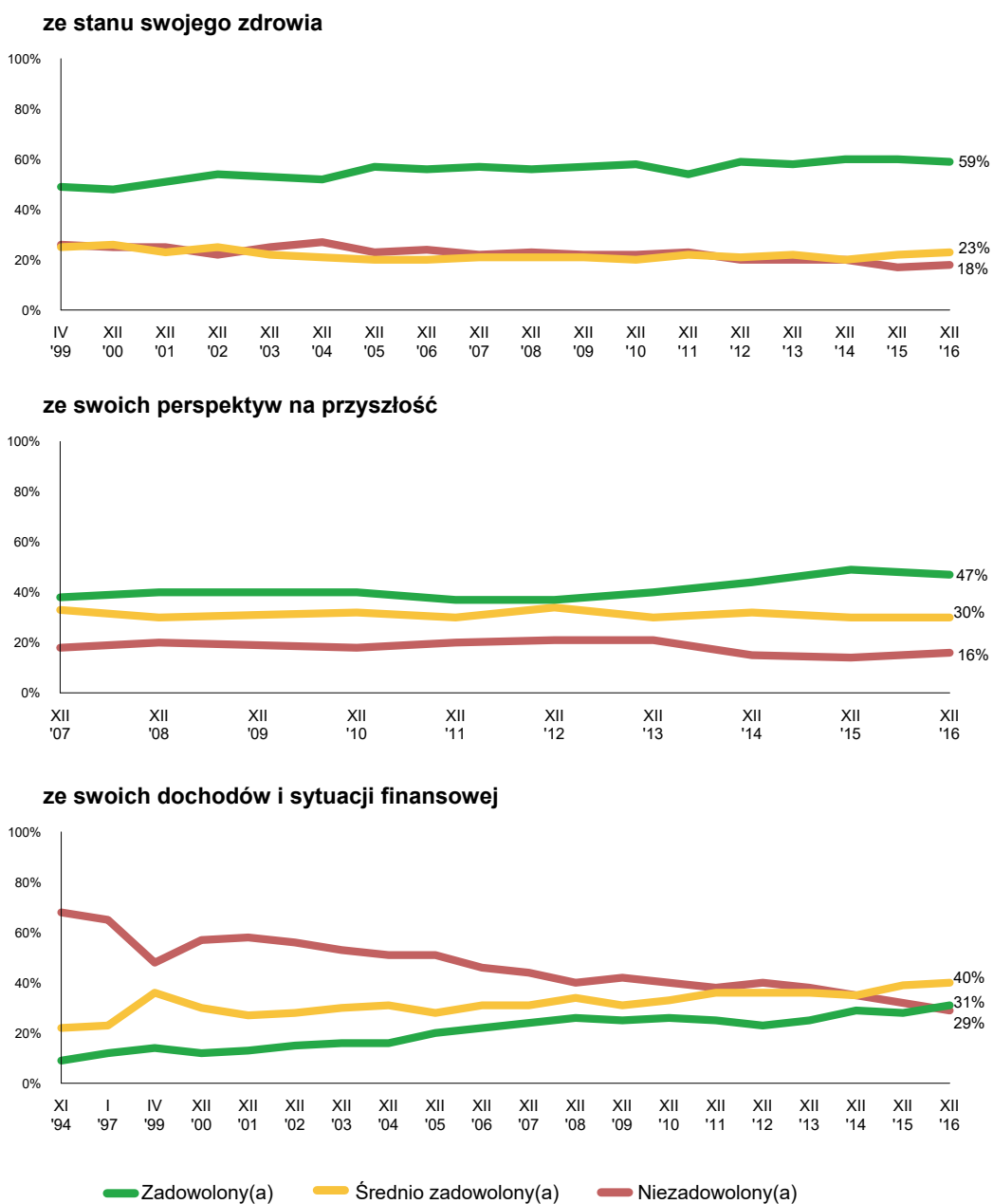

— Zadowolony(a) — Średnio zadowolony(a) — Niezadowolony(a)

Połączono odpowiedzi *bardzo* i *raczej*. Z obliczeń wyłączono odmowy odpowiedzi. Pominięto „trudno powiedzieć”

* Swoje zadowolenie z tych dziedzin życia oceniali tylko ci respondenci, którzy mieli doświadczenia odpowiednio jako rodzice (887 osób), małżonkowie (803 osoby), pracownicy (862 osoby)

RYS. 2 (cd.). Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a):

Połączono odpowiedzi *bardzo* i *raczej*. Z obliczeń wyłączono odmowy odpowiedzi. Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 2

Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a):	Odsetki badanych zadowolonych* z poszczególnych dziedzin życia według terminów badań																			
	XI 1994	I 1997	IV 1999	XII 2000	XII 2001	XII 2002	XII 2003	XII 2004	XII 2005	XII 2006	XII 2007	XII 2008	XII 2009	XII 2010	XII 2011	XII 2012	XII 2013	XII 2014	XII 2015	XII 2016
– ze swoich dzieci**	94	93	92	93	93	93	93	95	95	94	95	90	91	92	91	92	91	91	92	95
– ze swego małżeństwa**	83	84	82	84	82	85	84	84	86	85	88	78	81	83	82	82	82	82	89	88
– ze swoich przyjaciół, najbliższych znajomych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	83	83	81	78	77	81	81	82	85
– ze swojego miejsca zamieszkania	-	-	69	64	67	74	71	75	78	77	81	76	77	78	76	78	80	78	82	84
– z przebiegu pracy zawodowej**	51	48	52	47	56	51	55	57	64	59	59	61	59	59	61	59	60	63	66	66
– ze swojego wykształcenia, kwalifikacji	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	50	52	51	51	57	53	59	64	62
– z materialnych warunków bytu – mieszkania, wyposażenia itp.	24	26	34	30	34	39	35	40	44	46	47	51	50	52	51	51	51	56	60	59
– ze stanu swojego zdrowia	-	-	49	48	51	54	53	52	57	56	57	56	57	58	54	59	58	60	60	59
– ze swoich perspektyw na przyszłość	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38	40	40	40	37	37	40	44	49	47
– ze swoich dochodów i sytuacji finansowej	9	12	14	12	13	15	16	16	20	22	24	26	25	26	25	23	25	29	28	31

* Połączono odpowiedzi *bardzo zadowolony(a)* i *raczej zadowolony(a)*

** Swoje zadowolenie z tych dziedzin życia oceniali tylko ci respondenci, którzy mieli doświadczenia odpowiednio jako rodzice (887 osób), małżonkowie (803 osoby), pracownicy (862 osoby)

Wielozmiennowe analizy statystyczne³ wykazały, iż w grudniu 2016 roku, tak jak w latach ubiegłych, poziom zadowolenia z niemal wszystkich aspektów życia objętych badaniem jest najsilniej powiązany z oceną własnych warunków materialnych. Podobnie jak poprzednio⁴ dotyczy to satysfakcji z przyjaciół i najbliższych znajomych, małżeństwa, miejsca zamieszkania, przebiegu pracy zawodowej, perspektyw na przyszłość i, co oczywiste, materialnych warunków bytu – mieszkania, wyposażenia itp., a także dochodów i sytuacji finansowej (zob. tabele aneksowe).

W przypadku deklarowanej satysfakcji z dzieci kluczową zmienną różnicującą jest natomiast wiek badanych. Ze swoich dzieci najczęściej zadowoleni są respondenci w wieku 25–44 lata (99% zadowolonych). Choć we wszystkich grupach wiekowych deklaracje zadowolenia z własnych dzieci są niemal powszechne, to wśród osób mających co najmniej 55 lat odnotowaliśmy znacząco więcej średnio zadowolonych niż wśród młodszych rodziców (zob. tabela aneksowa 1).

Kolejnym wyjątkiem jest zadowolenie z własnego wykształcenia, kwalifikacji. W tym przypadku odsetek osób zadowolonych rośnie wraz z poziomem formalnego wykształcenia i osiąga 89% wśród tych, które legitymują się dyplomem wyższej uczelni (zob. tabela aneksowa 2).

Ponadto istnieje wyraźny związek między zadowoleniem ze stanu własnego zdrowia a wiekiem badanych. W tym przypadku odsetki zadowolonych maleją wraz z wiekiem, a jednocześnie rosną odsetki tych, którzy deklarują niezadowolenie (zob. tabela aneksowa 3).

Dodatkowo warto wspomnieć, iż zadowolenie z dochodów i sytuacji finansowej oraz materialnych warunków bytu wiąże się z deklarowanymi miesięcznymi dochodami przypadającymi na jedną osobę w rodzinie, przy czym zadowolenie z finansów w większości deklarują tylko badani dysponujący miesięcznie kwotą 2000 zł *per capita*, natomiast zadowolenie z warunków materialnych dominuje we wszystkich grupach mających do dyspozycji co najmniej 650 zł miesięcznie na osobę w rodzinie, a im wyższe deklarowane dochody, tym więcej zadowolonych (zob. tabele aneksowe 4 i 5).

Zadowolenie z przyjaciół i najbliższych znajomych istotnie różnicuje również wiek badanych, przy czym wyróżnić można trzy grupy: najbardziej zadowolonych, do których zaliczają się badani mający mniej niż 45 lat, najmniej zadowolonych, do których zaliczają się osoby w wieku 55+, oraz grupę pośrednią – w wieku 45–54 lata (zob. tabela aneksowa 6).

³ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

⁴ Por. przypis 2.

Wiek ma również wpływ na postrzeganie perspektyw na przyszłość. Jednoznacznie pozytywnie widzą je w większości badani poniżej 45 roku życia (a w szczególności osoby w wieku 25–34 lata, wśród których blisko dwie trzecie stanowią zadowoleni). Natomiast wraz z wiekiem te oceny się pogarszają, a jednocześnie wzrasta niepewność co do przyszłości i w efekcie wśród badanych mających co najmniej 65 lat jednoznacznie zadowolonych ze swych perspektyw na przyszłość jest tylko 27%, 30% stanowią średnio zadowoleni, 22% deklaruje niezadowolenie, a 21% nie potrafi zająć stanowiska w tej kwestii (zob. tabela aneksowa 7).

Warto dodać, iż w przypadku zadowolenia z przebiegu pracy zawodowej wśród osób aktywnych zawodowo duże znacznie ma ocena sytuacji w zakładzie pracy⁵ – im jest ona lepsza, tym wyższy odsetek zadowolonych z własnej kariery zawodowej.

Tabela 3

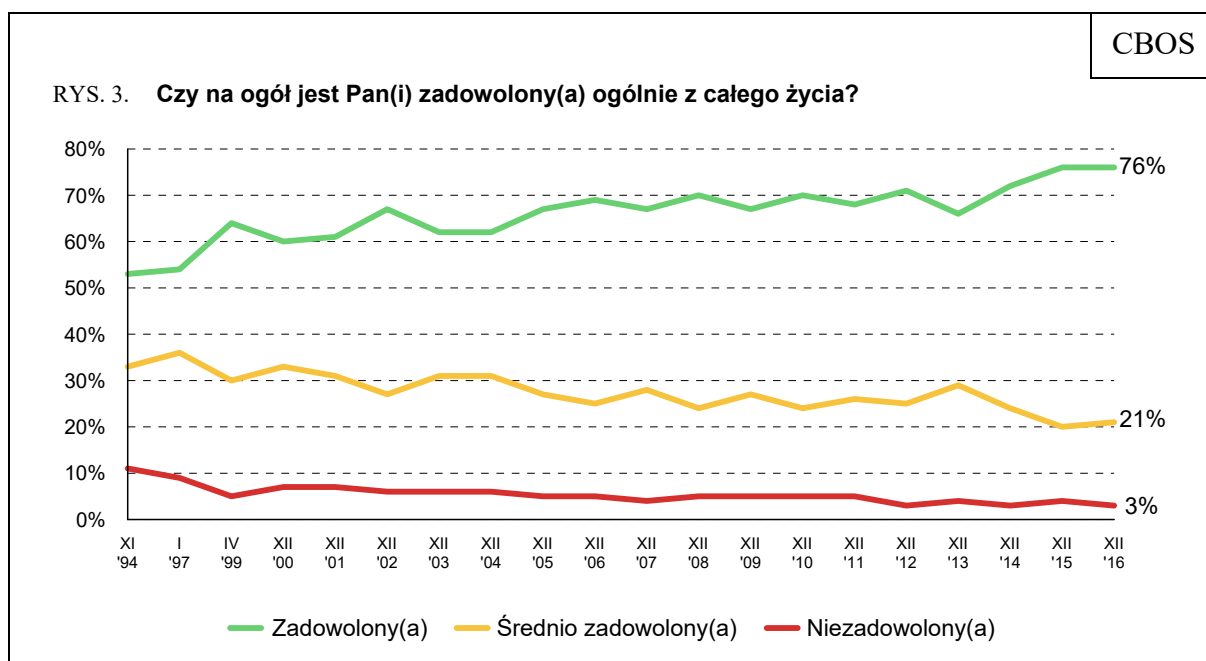
Czy na ogół jest Pan(i) zadowolony(a) z przebiegu pracy zawodowej?	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:				
	bardzo dobra	dobra	ani dobra, ani zła	zła*	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Zadowolony(a)	95	74	54	44	58
Średnio zadowolony(a)	2	22	36	34	9
Niezadowolony(a)	3	3	10	21	24
Trudno powiedzieć/ Odmowa odpowiedzi	0	0	0	0	9

* Z uwagi na małą liczebność połączono odpowiedzi *zła* i *bardzo zła*

⁵ Zob. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w grudniu”, grudzień 2016 (oprac. R. Boguszewski).

OGÓLNA SATYSFAKCJA Z ŻYCIA I JEJ KORELATY

Pod koniec 2016 roku ogólne zadowolenie z całego życia deklarowało nieco ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), czyli tyle samo, ile rok wcześniej. Warto jednak zauważyć, iż od grudnia 2015 roku nieco ubyło badanych bardzo zadowolonych z życia (o 2 punkty procentowe – do 23%) – a przybyło raczej z niego zadowolonych (o 2 punkty – do 53%). Niemal tyle samo ankietowanych ile poprzednio stwierdziło także, że są ze swego życia średnio zadowoleni (21%, wzrost o 1 punkt). Ponownie nieliczną grupę stanowią osoby wyrażające ogólne niezadowolenie ze swego życia (3%), w tym zdecydowana większość to raczej niezadowoleni (2%). Notowany w ostatnich dwóch latach poziom zadowolenia z życia jest najwyższy od 1994 roku, kiedy rozpoczęliśmy badanie tej problematyki.

Badanych pogrupowano na zadowolonych (*bardzo i raczej*), średnio zadowolonych oraz niezadowolonych (*raczej i bardzo*). Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Analizy wielozmiennowe⁶ wykazały, iż spośród zmiennych społeczno-demograficznych poczucie ogólnej satysfakcji z życia – tak jak w poprzednich latach – różnicuje przede wszystkim ocena własnej sytuacji materialnej (por. tabela aneksowa 11). Wśród osób dobrze oceniających warunki materialne swoich gospodarstw domowych zdecydowana większość (89%) deklaruje zadowolenie z życia, a tylko jeden na stu w tej grupie twierdzi, że jest z życia niezadowolony. Również wśród respondentów określających własne warunki materialne jako przeciętne większość (62%) jest zadowolona ze swego życia, ponad jedna trzecia (35%) zalicza się do średnio zadowolonych, a trzech na stu (3%) deklaruje niezadowolenie. Wśród badanych źle oceniających warunki materialne swoich gospodarstw domowych najliczniejsi są natomiast średnio zadowoleni ze swego życia (45%). Bardzo i raczej zadowoleni stanowią w tej grupie łącznie tylko nieco ponad jedną trzecią (35%), a 16% deklaruje ogólne niezadowolenie z całego swojego życia.

Warto też po raz kolejny przyjrzeć się związkom między ogólną satysfakcją z życia a zadowoleniem z poszczególnych – omówionych wcześniej – jego aspektów. Wskaźniki satysfakcji ze wszystkich wymiarów życia, których dotyczyło pytanie, są ze sobą powiązane i istotnie skorelowane także z ogólnym poziomem zadowolenia z całego życia. Tak jak w poprzednich latach, najsilniej z ogólnym poczuciem satysfakcji życiowej związane jest zadowolenie z perspektyw na przyszłość (ρ Spearmana = 0,575). Na kolejnych miejscach pod względem siły związku plasuje się zadowolenie z małżeństwa (ρ Spearmana = 0,429), przebiegu pracy zawodowej (ρ Spearmana = 0,429) oraz zadowolenie ze stanu własnego zdrowia (ρ Spearmana = 0,423).

Tabela 5

Zadowolenie z poszczególnych aspektów życia:	Ogólne zadowolenie z całego życia w 2016 roku
	współczynniki korelacji rang Spearmana
– ze swoich perspektyw na przyszłość	0,575
– ze swego małżeństwa	0,429
– z przebiegu pracy zawodowej	0,429
– ze stanu swojego zdrowia	0,423
– z materialnych warunków bytu – mieszkania, wyposażenia itp.	0,392
– ze swoich przyjaciół, najbliższych znajomych	0,383
– ze swoich dochodów i sytuacji finansowej	0,382
– ze swojego wykształcenia, kwalifikacji	0,381
– ze swojego miejsca zamieszkania	0,361
– ze swoich dzieci	0,259

Wszystkie współczynniki są istotne statystycznie na poziomie $p \leq 0,0001$

⁶ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

Notowany w ostatnich dwóch latach poziom zadowolenia z życia jest najwyższy od 1994 roku, kiedy po raz pierwszy zapytaliśmy o to Polaków. Nieodmiennie największy wpływ na poczucie satysfakcji życiowej ma postrzeganie swoich perspektyw na przyszłość. Choć poziom zadowolenia z własnych perspektyw na przyszłość różnicują przede wszystkim aktualne materialne warunki bytu oraz wiek badanych, a w następnej kolejności oceny i prognozy dotyczące własnej sytuacji materialnej oraz kondycji zakładu pracy, bezpieczeństwa zatrudnienia oraz lokalnego rynku pracy, to postrzeganie przyszłości w wymiarze osobistym wiąże się w sposób istotny statystycznie także z oceną aktualnej sytuacji politycznej w kraju⁷. Im gorsza ocena obecnej sytuacji na krajowej scenie politycznej, tym mniejszy odsetek zadowolonych ze swych perspektyw na przyszłość, a większy odsetek deklarujących niezadowolenie. Warto dodać, iż jedynie w grupie respondentów pozytywnie oceniających obecną sytuację polityczną w Polsce zdecydowaną większość (60%) stanowią osoby postrzegające swą osobistą przyszłość jednoznacznie pozytywnie

Opracowała
Barbara BADORA

⁷ Por. przypis 5.